

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ НАБУТТЯ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА У ЧЛЕНИ ЄС

Хребтова Алесья Анатоліївна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

В умовах світових інтеграційних процесів особливе місце посідає трансформація національних правових систем різних країн. Не є винятком і євроінтеграційні трансформації української правової системи. Являючи собою вид правових змін така трансформація є складовою сучасного правового розвитку. Правова трансформація є складовою (компонентом) правового розвитку поряд з такими правовими змінами, як становлення, функціонування, руйнація, а також здійснюється у формі правової еволюції, правової революції та правової реформи¹.

Яскравим прикладом правової трансформації національної правової системи України слід вважати євроінтеграційні реформи. Як відомо, Україна подала заявку на членство в ЄС у лютому 2022 року та отримала статус кандидата в ЄС у червні 2022 року. У грудні 2023 року лідери ЄС вирішили розпочати переговори про вступ. На позачерговому засіданні Європейської Ради в лютому 2023 року лідери ЄС визнали значні зусилля, які Україна продемонструвала для досягнення цілей, що лежать в основі її статусу кандидата на членство в ЄС та запросили Раду прийняти рамки переговорів після того, як будуть зроблені відповідні кроки, викладені у звіті Комісії від 8 листопада 2023 року².

Варто відзначити, що надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 року ще більше прискорило реформаторські зусилля нашої держави.

Так, зрештою було приведено у відповідність до правил ЄС українське законодавство щодо медіа. Незважаючи на обмеження військового часу, громадяни України користуються свободою вираження думок, доступністю критичних засобів масової інформації. Значного прогресу у цій сфері було досягнуто з ухваленням медійного закону у грудні 2022 року³. Метою його

---

¹Кривницький Ю. В. (2023). Правова трансформація як складова сучасного правового розвитку. *Альманах права*, 14, С. 251.

² Ukraine report (European Commission, 8 November 2023). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (2024, березень, 18).

³ Про медіа (2022): Закон України No 2849-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (2024, березень, 19).

прийняття визначено створення єдиної, впорядкованої та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері медіа, виконання Україною зобов'язань перед європейськими партнерами та імплементація норм європейського законодавства у національне законодавство України шляхом забезпечення реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів, регулювання діяльності в сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання конкурентного середовища, рівноправності і незалежності медіа⁴.

Україна досягла прогресу в аспекті верховенства права, а також у судовій та адміністративній реформі. Так, після прозорого процесу, із значним залученням незалежних експертів, було перезавантажено Вищу раду юстиції та Вищу кваліфікаційну комісію суддів. У серпні 2023 року, відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії, було прийнято законодавство, яке забезпечує прозорий попередній відбір суддів Конституційного Суду.

Були здійснені нові законодавчі, стратегічні та інституційні вдосконалення в аспекті антикорупційної політики, включно з ухваленням національної антикорупційної стратегії, що супроводжується комплексною державною програмою її реалізації. Зокрема, у березні 2023 року Україна прийняла комплексну Державну антикорупційну програму та запустила IT-систему контролю за її виконанням, а також Єдиний портал повідомлень про викривачів. Відновлено, призупинено після введення воєнного стану, систему електронного декларування. Розроблено та зареєстровано у парламенті законопроекти, які посилюють незалежність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, передбачають збільшення штатної чисельності Національного антикорупційного бюро України⁵.

Утім, попри безсумнівно досягнутий прогрес, необхідно продовжувати трансформаційні процеси. Адже вступ України до ЄС не буде легким. Це перший випадок в історії євроінтеграції, коли країна-кандидат, яка бореться за свій суверенітет і існування, прагне виконати жорсткі умови членства в ЄС. Ця ситуація ставить перед ЄС і Україною складні вибори та виклики. Тому необхідні зусилля для подальшого впорядкування та вдосконалення матеріального та процесуального права, а також інституційних змін. Так, відповідно до наданих Україні рекомендацій необхідно передбачити нові шляхи забезпечення післявоєнної структури плюралістичних і незалежних засобів масової інформації (зокрема, телебачення), включаючи довгострокову перспективу суспільного мовника та незалежність національного регулятора.

---

⁴Про медіа (2022): Закон України No 2849-IX. Retrieved from: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>> (2024, березень, 19).

⁵ Ukraine report (European Commission, 8 November 2023). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (2024, березень, 18).

Актуальною залишається і потреба вдосконалення законодавства щодо добору суддів, а також запровадження більш прозорої процедури добору прокурорів керівного рівня⁶.

Своєю чергою, щоби забезпечити результативність та сталість антикорупційних зусиль необхідно продовжувати удосконалювати антикорупційну законодавчу та інституційну складову, накопичувати надійну історію розслідувань, судових переслідувань та остаточних судових рішень у справах про корупцію на високому рівні, включаючи арешт та конфіскацію злочинних активів⁷. До того ж, варто якомога швидше прийняти закон про підвищення штатної чисельності Національного антикорупційного бюро України та виключити із закону про запобігання корупції положення, що обмежують повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції, продовження перевірки активів, які вже пройшли процес перевірки та обмеження повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції щодо перевірки майна, набутого декларантами до виходу на службу без шкоди для правил, що застосовуються до національної безпеки під час війни. Також слід прагнути до своєчасної та стабільної реалізації Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки⁸.

---

⁶ Ukraine report (European Commission, 8 November 2023). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (2024, березень, 18).

⁷ Ukraine report (European Commission, 8 November 2023). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (2024, березень, 18).

⁸ Ukraine report (European Commission, 8 November 2023). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (2024, березень, 18).